

7

כנסת שמיניה
מושב ראשון

י.ה.

פרוטוקול מס. 113
מישיבת ועדה הכספית כיום ג',
י"א חמוז תשל"ד, 30 ביולי 1974
בשעה 10.00

חברי הוועדה

נכחו:

- ל. קרגמן - היו"ר
- צ. גרשוני
- ש. לורנץ
- א. מלמד
- י. בן-מאיר
- א. אפרת
- נ. קצב
- ע. פיינרמן
- א. אבטבי
- מ. שחל
- ע. אמוראי
- ד. קורן
- י. גולן
- כצ. חלפון
- י. פלומין
- פ. גרופר
- א. שוסטק
- מ. ארנס
- ז. שובל
- ג. פת
- ח. קורפור
- ש. ארליך
- י. כדר

מזכיר הוועדה היועץ הכלכלי לוועדה

א. קרשנר א.נ. פלוג

מוזמנים:

- שר-החקלאות א. אוזן
- מ. קנטור - נציג המים
- ע. דליהו - נציגות המים
- גב' א. תמיר - נציגות המים
- מר שור - המרכז החקלאי
- מר פיינקלמן
- מר אוזלוביץ
- מר היידנקר
- מ. נוידרפר - הממונה על הכנסות המדינה
- ד. שטאוב - משרד האוצר
- נ. ורמוס
- גב' ש. שווייד - "
- ד"ר ג. קיטרון - יועץ משפטי לוועדה

רשם:

חבר המתרגמים בע"מ

1. תקנות המים (תשלום מיוחד), תשל"ד-1974
2. חוק מס מימון רכש (הוראת שעה), תשל"ד-1974

סדר-היום:

14754

(תקופת) כיום 18.8.74

היו"ר י. קרגמן:

רבותי, אני פותח את הישיבה.
אני מקבל בכרכה ידידודית
את שר החקלאות מר אוזן. זו לו הפעם הראשונה להופיע בפני הוועדה
ואני מאחל לך הצלחה בשטח עבודתך שאיננו שטח קל.

אחד הדברים שנדון בו גם אינו
ענין קל וזוהי התקנה בדבר השלום מיוחד. אזכיר לחברי ועדת
הכספים שדנו בנושא בהשתתפותו של השר גבתי, מי שהיה שר החקלאות,
ואחר כך קיימנו ישיבה עם נציגי המים, מר קנטור.

דברנו אז על איזון, קרן איזון
ואישרנו את ההעלאה. בקשר לתשלום המיוחד על שימוש במכסות מים
מעל למח שנקבע, הענין נפסק. בינתיים היתה הצעה לסדר היום של
חבר-הכנסת זילברברג, וזה הועבר לוועדת הכלכלה, אבל זה לא ענין
שלנו, זה ענינה של ועדת הכלכלה. אנו צריכים בהתאם לחוק לקבוע
את מה שאנו מוצאים לנכון לקבוע.

יש לפנינו מכתב של שר החקלאות

מ-11 ביולי. אקרא את המכתב:

"קודמי בתפקיד, מרחיים גבתי, הגיש
לוועדת הכספים הצעה לתקנות בדבר השלום מיוחד ביום 30.4.74. ההצעה
הנ"ל אושרה על ידי מועצת המים ועל הוראות סעיף 124ב' לחוק המים
יש לקבל גם את אישורה של ועדת הכספים של הכנסת.

בינתיים, כתוצאה מהצעה לסדר היום
של חבר הכנסת זילברברג התחילה ועדת הכלכלה של הכנסת לדון בנושא
התשלום המיוחד בכללותו ונמסר לי כי ועדת הכספים עיכבה את המשך
דיוניה באישור התקנות עד לסיום הדיונים בוועדת הכלכלה."

הדבר הזה איננו נכון. אנחנו לא
הפסקנו דיונים בגלל הדיונים בוועדת הכלכלה, אלא מכיוון שחברי
הוועדה ביקשו לחדת את הדיון, לכן דחיית את הדיון עד שחברי הוועדה
יתעצו ביניהם. אין לזה שום קשר עם ועדת הכלכלה.

"הדיון בוועדת הכלכלה עשוי להימשך
זמן רב וההחלטה מיום 3.6.74 הכיעה ועדת הכלכלה את דעתה כי אין
כל הפרעה כי דיוניה ישמשו כמעצור לדי וניהן, שיקוליה והחלטותיה
של ועדת הכספים, כמחויב על פי הוראות חוק המים.

ברצוני להסב תשומת לבך לעובדה כי
אין אישורן של תקנות בדבר השלום מיוחד לשנת 1974/75 גורם
למצב בלתי בסבל, ולא קיימים שעורים וריאליים של השלום זה ולא
ניתן להפעיל את הפרוצדורה החוקית האמורה אשר נועדה להיות כלם
וסנקציה בפני חריגה מכמות המים המוקצות כדון. ואמנם עד
היום נבצר מנציב המים להטיל השלום מיוחד על חריגה ממכסות המים
בעונה א' של השנה השוטפת אשר נסתיימה זה מכבר. מכאן ועד לדחייתן
ולביטולן של הסדרי הקיצוב של המים אין חדרך ארוכה.

לאור כל האמור לעיל, הנני פונה
אליך בבקשה לעשות כל אשר ביכולתך על מנת להביא לאישורן של התקנות
בדבר השלום מיוחד ככל ההקדם האפשרי."

נסיחתי לעשות זאת לפני כמה שבועות,
אכל הגורמים לא היו פנויים לכך, ולכן אנו מתבקשים עכשיו לדון
ולהחליט בענין זה.

אבקש את שר החקלאות לומר כמה דברים

בענין.

בבקשה מר אוזן, שר החקלאות.

שר-החקלאות א. אונזו:
רבותי, לפי מה שנמסר לי ואני גם יודע קצת מקורו, אנו נמצאים כמצב המים כמצב מסוכן מאוד וידוע לכם, ידוע לי, ידוע לנו שפשנה שעברה עמד משרד החקלאות לקצץ במכסות המים לחקלאים כתוצאה ממצב המים המסוכן.

בגלל זה שהקדוש ברוך הוא רחם עלינו ונתן לנו כמות מים רצינית, בוטל הקיצוב. וכל אחד יסכים אתי - להיות תלויים רק בחסדו של רבונו של עולם, זה לא התענוג הגדול ביותר. צריך לעשות עוד אמצעי עזר אחרים כשכיל להיות תלויים לא רק בחסדי שמיים, ועד כמה שאני זוכר מילדותי, אסור לסמוך על בסיס.

ואכן, שני דברים אנו חייבים לעשות, ואנו מטפלים בהם. האחד הוא - למנוע צריכת יתר של מים וכאמצעים שיעמדו לרשותנו, והשניה היא לחפש דרכים לפתוח מקורות מים.

מכיוון שהנושא העומד לפנינו הוא תשלום מיוחד וזה בא בכדי למנוע צריכת יתר של מים, אני רוצה רק לומר משפט אחד קצר, ואני חושב שהוא הקובע. היות והמצב הוא כזה, ואנו חייבים למנוע צריכת מים יתר, יש בידינו שתי אפשרויות: זו המוצעת לפניכם ואני מבקש את אשורכם; והשניה - שכל משק וכל צרכן, מי שעבר על הרישוי, לסגור לו את ברוז המים.

היות וההצעה השניה איננה מעשית ואי אפשר לסגור לשום עיר את המים, בכפר ובקבוץ אפשר לסגור את המים ובזה נגמר העניין; אבל בערים בלתי אפשרי לעשות דבר כזה, ואז הדרך היחידה שנשארת בפנינו, לפי מיטב הכרתי היא, להשתמש במכשיר של תשלום יתר.

משום כך כאנו לבקש את האישור. אז אם מה שנכתב פה על ידי, ואני טעיתי בו, שזה לא כתוצאה מהדיון בוועדת הכלכלה, אין לי מה לנמק בוסף, אלא אני רוצה לומר רק דבר אחד - יש לי רק לחזור ולבקש את התשלום המיוחד הזה, אם לא יאשר, אני מודה בהכנעה שהסכר ייפרץ ואינני חושב שתחיה לנו שליטה בכל דרך אפשרית על צריכת המים.

פ. קנטור:
ההצעה שלנו היא לפשט את מערכת המחירים שהיתה בעבר, היתה סדרה ארוכה של דעורי תשלום מיוחד. מה שאנו מציעים היום הוא שעוד תשלום על יחידת מים מחרגת בחקלאות, 45 אגורות לקוב, במקום 30. ובסקטור הכלתי חקלאי כולו - תעשייה, עיר שרותים וכדומה - 70 אגורות למטר מעוקב במקום 45. זהו ממוצע, כי היתה סקלה של מחירים.

אני רוצה להדגיש, המטרה האחת והיחידה של שעורי התשלום המיוחד היא להרתיע שלא יקחו מים. לא שהתשלום יהיה זול, אלא למנוע את לקיחתם. כי אם אפשר לקחת כדים, משמע אפשר לחת, צריך לתת בלי תשלום מיוחד. אבל מטרת התשלום, כפי שהסכר השר, ככלי לשמירת הסדר וזה חייב להיות תשלום מנע.

פה אני חייב לומר שתי הערות בעקבות הדיונים שהיו כבר בוועדת הכלכלה, ברשותך שר החקלאות. האחת: עניין שעור התשלום בחקלאות. היו דיונים והשגות רבות פה על שעור התשלום המיוחד. אני צריך להגיד גם, בדיון מיוחד שהיה במשרד החקלאות העיד פני שר החקלאות המומחה של המשרד בענייני תכנון. היום כבר קיימים חקלאים ובים שאת שעור התשלום עד חצי לירה לקוב אינה רואים כמחסות בפני צריכת יתר, דבר חמור ומסוכן מאין כמוהו.

בית - בסטור העירוני. היות והיו פה כבר, בעדות שהיתה פה בוועדה זו על ידי השלטון המקומי בדבר האפשרויות

של העברת הקנס אל האזרח. לפי המשאלה של ועדת הכספים הכינונו כבר הצעה שהיא עכשיו מתגבשת, כך שהצעת הקיצוב או כללי הקיצוב לסקטור העירוני יהיו בהתאמה עם מערכת מחירי מים משנית בתוך הערים, באופן שכסך הכל נוכל לקבל מערכת אחת מתואמת בתוך המערכת העירונית שתביא לחסכון יתר במים.

עם כל הכרתנו, ונוכחנו כזה, על הכעיה הסכוכה בסקטור העירוני, הרי אנו משוכנעים שהעיריה או הרשות המקומית היא הכלי העיקרי, אולי היחיד שבכוחו לשמור ולווסת את הצריכה. אנו מנסים כל הזמן לתת בידיהם את הכלים, והדבר ודאי ישתכלל כחדשים הקרובים. אבל במצב של היום איננו רואים שום דרך אחרת אלא לראות את ספק המים, היינו העיריה, כאחראי בלעדי לנושא זה בתחומה.

אני לא מבין את המשפט הזה - ספק המים האחראי הבלעדי. זאת אומרת, מי

י. גולן:

משלם בשביל הנזילות?

לגבינו האחראי, אם עיריית חיפה יש בה דלף, אני אומר מספר סחמי שלא קשור למציאות, 20%, ועיריית חיפה נוהגת בענייני המים שלה בלי לשים לב למשטר חלוקה תקין, היא אחראית בכל מקרה; כשם שהיא אחראית למשטר תקין. רשת הצינורות הם שלה. הסמכות החקיקתית למחירים...

א. קנטור:

אז הם משלמים את מחיר הקנס או המחיר הרגיל?

קריאה:

העירייה משלמת את מחיר הקנס כלפינו. העירייה כלפינו היא צרכן אחד. אמנם היא ספק משנה, היא אחראית למערכת החלוקה, ויש לה לזה מערכת תחוקתית ענפה מאוד משל עצמה, כמו כל רשות מקומית. היא גובה מהצרכנים.

א. קנטור:

ואיזה רוח היא מפיקה מזה?

קריאה:

אני אומר כך, בעניין הסקטור העירוני אין לי צל של ספק שזה יכול לדיון מיוחד בוועדת הכספים. אינני זוכר שנה שבה נדון דו"ח מבקר המדינה ונושא המשק העירוני איננו בא לדיון כאן. אני בטוח שיכול לדיון גם הפעם.

א. קנטור:

על כל פנים, לא נוכל כזה לדון דרך המערכת הראשית של קיצוב המים לעירייה כמערכת של צרכן אחד.

ההערה הנוספת, היא על נושא הפיתוח, כי זכורני שבישיבה האחרונה נשאלו הדכה שאלות בעניין הזה. לא אסביר כאן את תכניותנו לטווח ארוך, אבל בעניין זה, אני חושב שכמקובל, ואולי הפעם באופן יוצא מן הכלל, נביא לפני ועדת הכספים במסגרת הדיונים על תכנית הפיתוח, תכנית קצת יותר רחבה המסבירה את הקושי הרב בשמירת כמות המים הניתנת היום לצרכני ישראל, ומה דרוש על מנת לשמור על רמה זו גם בעתיד.

אני רוצה לשאול שאלה, הייתי מבקש

צ. גרשוני:

...

אני רוצה לשאול, מתי אפשר להגיד - זהו מחיר מים, 45 אגורות, זה מחיר המים. ומתי זה הופך למחיר מים פלוס היטל איזון ותקנות בדבר השלום מיוחד.

למה אני שואל את השאלה הזאת? אני אסביר לך ותיכף תבין. למחיר המים ועדת הכספים לא צריכה לתת בכלל אישור. יש לי ספק, אני אומר זאת בצורה זו, יש לי ספק אם יש פה היטל איזון או מחיר מים. אני אומר שזה מחיר מים. אני אומר - אתם באים הנה היום, ומבקשים מועדת הכספים מחיר מים, מעבר למכסה של 45 אגורות. על מחיר מים ועדת כספים לא צריכה לתת אישור.

דעתי הפרטית היא שככלל צריך לתת אישור של ועדת הכספים לכל מחיר מים. אני הגשתי הצעת חוק בנדון ושר החקלאות הקודם התנגד, ולא רציתי להכנס לריב אתו, על זה שועדת הכספים צריכה בכלל לאשר את מחיר המים.

עד היום קובע שר החקלאות את מחיר המים. המועצה לעניני המים רק מיעצה, היא לא קובעת. הקובע הוא השר. עכשיו אני שואל - אם זה נכון מה שאני אומר, אז מדוע פעם כשזה טוב אז כן נאשר, ופעם כשזה לא מתאים אז אנו כן נאשר. או שנאשר תמיד או שלא צריכים לאשר גם עכשיו.

היו"ר י. קרגמן: אני רוצה לומר לך בלי להיות יועץ משפטי שכל הענין של קרן איזון, מכסות, תשלומים מיוחדים, זה באישורה של ועדת הכספים כמשך כל השנים. מחיר המים אינו שייך לנו.

צ. גרשוני: אין פה שום איזון. פה מוצע לנו מחיר מים מסויימים במחיר של 45 אגורות. אין פה שום איזון אדוני היושב ראש. האיזון הוא כשביל לאזן. פה הכוונה שהכסף הזה לא יכנס.

אם יתנהל הכל כשורה אז הכסף הזה לא צריך להכנס משום שלא ישחמשו במים וזה לא יאזן שום דבר. זה מחיר מים. זו טענתי ואני חושב שהטענה מבוססת גם על הבעיה המשפטית, משום שאם זה מחיר מים לא צריך להכיא אותו לאישור ועדת הכספים.

א. קנטור: אנו עוסקים פה בסעיף שצורך לניהול על ידי קרן האיזון וזה בלבד. אפשר לערער, כמוכן, על המבנה המשפטי ואפשר לעשות אותו יותר יפה, פה שרוצה תר-הכנסת גרשוני. למהות הדברים איננו משנה. אנו עוסקים כאן בתקנות לתשלום מיוחד. לא היטל איזון ולא... בתשלום מיוחד שהוא מחליף את המילה הפחות יפה "קנס", על שימוש בכל מטר מעוקב חריג, היינו מחוץ למכסה.

בכדי למעט בכלים כספיים, קבע המחוקק שהתשלום המיוחד ינוהל על ידי קרן האיזון. זה הכל. כמכשיר כספי לכלל התקבולים האחרים גם כן, הקשורים בנושא מים. אני לא רואה בזה פגם, אפשר לעשות קרן מיוחדת לענין היטלים, קרן מיוחדת לענין מענקים, קרן מיוחדת לענין תשלום מיוחד, והשמחה תהיה רבה. יהיו דברים אשר יתפרנסו על הענין. היום אני לא מוצא לזה שום הצדקה.

ש. ארליך: אנחנו הולכים בדרך של הטלת קנסות. קרן איזון, קרן זו, קרן אחרת, אמנם הטלת קנסות היא כדי להכריח אנשים, זה מרתיע. ביחוד כשאצלנו הכסף נעשה יותר זול מיום ליום והמים נעשים יותר יקרים. אבל להדפיס כסף זה קל, זה מקור בלתי נדלה, מקורות מים אין באפשרותנו לדלות.

כמקום שתעסקו בהטלת קנסות על ידי שורה של קרנות שונות, מדוע אתם לא דואגים שהצנרת, ההדלפה הזאת שמגיעה בארץ בין 15 ל-25 אחוז, כך מעריכים אותה, להשקיע בשנה

אחת או כשנתיים, איקס מיליון לירות, לצנרת ככל הערים חותיקות ובמקומות הישובים האחרים, זה יכול לתת חסכון ענק. במקום הטלת קנסות של קרנות נוספות, רשיונות נוספים וכספים נוספים, זה רק מגביר את האינפלציה, ואני רק מצייץ זאת, אבל זה לא יפתור את הבעיה, משום שאם האזרחים יוטל עליהם קנס, על דבר שאין בידם למנוע זאת.

אזרחים משלמים בעד מים שאינם משתמשים כם בגלל שיש דליפה כצינור, ומחייבים אותם. אז מדוע לא להקדיש 50 מיליון לירות, נאמר, לבדיקת צנרת ותיקונה. 50 או 100 מיליון לירות, זה יותר זול מאשר מים.

אני מדבר על כך שהעונש הזה לא יחסוך מים. זה לא אמצעי. יש עונש כספי שהוא מרתיע. במקרה זה זה לא בידי האזרח. צריך להחליף את הצנורות. אני יודע בתל אביב שיש 30 שנה צנחת והיא פגומה.

לכל צנרת יש צמרת משלה.

אני ממש נדהם לשמוע שעומדים להעלות מ-40 ל-70 אגורות. אתם יודעים מה אתם עומדים לגרום למדינה? מים זה המצרך הראשוני ביותר לאחר האויר. כאקלים שלנו.

אם אתה רוצה שאנשים יחסכו מים - חתקן את הצנרת, את הצנורות. אתה תטיל עונש כבד על הצינור, אינני יודע אם לעמוד בו, זה לא יועיל לחסכון במים.

א. אכטבי: אין כל ויכוח שזה אמצעי הרתעה. זה דבר נכון, משום שהחזק לא יקח יותר והחלש יהיה לו פחות. יש כאלה שאומרים שזה שעומד בראש הקו יכול לשאוב יותר מים וזה שעומד בסוף הקו יקבל פחות, ולכן אמצעי ההרתעה צריכים להיות פחות או יותר כפי שהוצגו כאן.

אמנם כחבר ועדת הכלכלה שדנה בנושא הגענו למסקנה אחת, ואין בדעתי כרגע להגיד את המסקנות של ועדת הכלכלה, אבל אני אומר - מאותם הדברים שאנו הגענו אליהם וזה קשור כאן.

אחת מהן היא, שהקנסות כפי שהוצע פה בתיקון התקנות הם מוגזמים מאוד ויכולים לפגוע דווקא באותן שכבות חלשות, באותן שכבות שהמים שלהן בכמות זעומה מאוד, שעדיין לא הגיעו ל-70% ו-80% מכלל תכנון המים, ואז יצטרכו לשלם למעשה קנסות מים אותו הדבר כמו זה שיש לו 100%, או 90%. חברי הועדה ביניהם אני, הגענו למסקנה והיא, אנן חושב שבמידה רבה גם שכנענו את כבוד השר שהשתתף שם, שאכן קיים עיוות במכסות המים, וכל הטלת קנסות אחידים, לכל אחד ואחד, הרי זה עיוות נוסף.

כאחת המסקנות הוצע שהקנסות יהיו מודרגים. היינו, מי שעובר את מכסת המים שלו באחוז מסויים, מי שיש לו מעט מים יקבל פחות קנס מי שיש לו יותר מים ועובר יותר, יקבל יותר קנסות, כדי פחות או יותר לעשות איזה שהוא צדק, אם אפשר להגיד שזה צדק.

ככל אופן, ההצעה הנוכחית, כפי שהוצעה פה בפני ועדת הכספים אומרת, להטיל מהרישוי הקיים 45 אגורות למחיר ג', היינו המחיר החדש, וזה לא יהיה צודק, משום שלאחד יש לו מיליון קוב מים ועבור מיליון ואחד קוב הוא צריך לשלם 45 אגורות והשני שיש לו מיליון וחצי צריך לשלם אחרי מיליון וחמש מאות ואחד קוב את המחיר הזה. זה פעם אחת.

פעם שניה יש אחד שיש לו כמיליון קוב 60%, והשני שיש לו כמיליון וחצי והוא עדיין כ-70%. יש פה עיוות.

לגבי העירות הזו נוכחסו לדעת שהוא קיים, על דעת כל חברי ועדת הכלכלה, לאחר בדיקה מדוקדקת, שהדברים האלה הובאו כפני נציב המים ושר החקלאות.

לכן, היות ואנחנו בכל זאת בעד אמצעי הרתעה, אינני בא ואומר שכל הרעיון הזה איננו רעיון טוב, אני רק חושב שצריך לתקן אותו ושהקנסות יהיו מודרגים. עד אז, עד ביצוע ההמלצות ועד בדיקת כל הנושא, הייתי מציע להשאיר את הקנסות כפי שהן, במחיר הקודם. יכול להיות שצריך פה ושם לשנות זאת בסדר גודל של 10 או 20 אחוז, אבל מחיר חריג של 45 אגורות לקוב מים, זה סכום רציני ביותר.

כפי שאמר חבר-הכנסת ארליך, הציבור לא יוכל לעמוד בו. זו תהיה פיקציה של חובות של ישובים שיהיו רשומים בלבד, כי אי אפשר יהיה לשלם. רבותי, הסכומים של הקנסות הקודמים מסתכמים ב-100 מיליון לירות ועדיין איש לא שילם, ולרשום זאת על נייר זוהי פיקציה בלבד. לכן אני מציע להשאיר את התקנון כפי שהוא.

על כן, אני מציע עד לתיקון העירותים האלה, ועד קביעת קנסות מודרגים, עד אז להשאיר את התקרות כפי שהיו, מודרגים. עד אז להשאיר זאת 30, או מקסימום להעלות זאת בסדר גודל של 10 או 20 אחוז, אבל לא יותר מזה, כי אחרת העירות יהיה עוד יותר גדול.

ש. לורנץ: עד 50 אגורות, זה כבר לא מהווה מחסום בחקלאות. אם זה לא מהווה מחסום, אז מה כאן הקנס? אם זה כדאי עד 50 אגורות לשלם בעד מים, אז איפה כאן המחסום? הרי הכוונה היא לא לגבות יותר בסף אלא לחסוך במים. אם זה כדאי עד 50 אגורות, אם כן, מה הועלתם בתקנות, מה שאתם מציעים כאן להעלות את הקנס עד 45 אגורות. הרי זה לא יועיל, אם הבינותי אתכם טוב.

האם הקנסות האלה, מה שהיה 45%, ועכשיו אתם מציעים עד 70%, מה לפי הנסיון? האם היה מחסום? האם זה עבר, או שאנשים פשוט יכולים לשלם יותר ויש רק יותר הכנסה.

אם יש לך כמה מספרים: (א) מה היו הסכומים בשנה האחרונה בחקלאות לחוד ובערים לחוד, הכנסות כתוצאה מהקנסות; (ב) מהו החלק ששולם ומהו החלק שנשאר, כחוב; (ג) מה עם אלה שלא משלמים? האם יש רבית על הקנס, קנס על הקנס? או פשוט זו פנקסנות, וישלם מתי שירצה או לא ישלם מתי שלא ירצה?

ג. גרופר: רבותי, הכעיה היא לא כל כך פשוטה כפי שהוצגה על ידי נציב המים, ועם כל הכבוד אליו. נציב המים התכטא גם בוועדת הכלכלה, ואני מכין אותו. אותו לא מעניין מי חי מהמים, איך חיים מהמים, למי חילקו את המים. הוא אומר - לי יש חוק, אני מקבל את החוק, אני השופט, אני פוסק את פסק הדין ואחרי זה לא מעניין אותי. יש משרד חקלאות, יש מוסדות, הם שישבו, הם שיארגנו, אותי זה בכלל לא מעניין.

היום כשבאים להציע הגדלת הקנסות בחקלאות, לעניות דעתי, צריכים להסביר לוועדת כספים מכובדת זו שלא כולם היושבים כאן הם חקלאים ומכינים כזה בדיוק. כי זוהי חורה שלמה. מי שחי את זה יודע זאת. אפשר גם ללמוד זאת, אבל לא נתנו אפשרות לזה.

רבותי, מכסות המים חולקו לפי תכנונים ולפי ועדות לא ברצוה שווה אלא לפי שנה קובעת. זו היתה שנה מסויימת שאין שהיה המצב כך נקבעו המכסות. לאחר זאת היתה התישבות גדולה והתנחלות עצומה כמדינה והיו צריכים לחלק להם מכסות מים ולא

היו מספיק מים במדינה, אז לא חלקו מכסות מלאות. חילקו למושבים 70%, מה שהיה צריך להיות 100%, חילקו 60% חילקו 80%, כי לא היה.

קריאה: 70% ממה?

פ. גרופר:
ממה שהתכנון הכללי למשכנת היה צריך להיות. נניח 1,000 דונם, היו צריכים לתת 600 קוב מים לדונם והיו צריכים לקבל כמות כזו של מים ולא היה, אז נתנו פחות ב-20 או 30 אחוזים, משום שבקופה חל לית לא היה. זה שכאן נאמר שהמצב הוא חמור, זה שכאן נאמר שאנו עומדים מצי קטסטרופה, הכל נכון. על זה אף אחד לא מערער.

זה שנאמר שצריכים קנסות - לא מערערים.

השאלה היא, גם כפסקי דין בכתי משפט, איך הקנסות. באיזה צורך. על אלה שחורגים מהכמויות.

כידוע לכולם, ואם לא ידוע, לא סוגרים מים. השיטה היא לא לסגור מים. לא באים לחקלאי, למושב שחג, שיש לו גידולי שדה, ואומרים לו, כיום חמסין אני סוגר לך את המים.

מצדשני, מטילים קנס על החריגה. יפה. הדבר התמוה בעינינו, החקלאים, שאם זה צריך להיות כוח ההרתעה, נשאלת השאלה לנציב המים מדוע יש הצטברות של 60 מיליון לירות, אם אינני טועה.

אני אסביר את עצמי, ועוד 40 מיליון, 60 מיליון הצטברות, ו-40 מיליון שוטף.

אז אם כל כך מדברים כהחלכות שזהו הכוח שעוצר את החריגות, אז זה פלסטר. אם לא גובים, אם פותחים שטרוח, או הצטברות של 100 מיליון, אז זה גם שום צבר. כל אחד חורג ואומר - נראה מה שהיה, אלוהים גדול.

אני דווקא בא מסקטור חקלאי שלא חסר לו מים, אז נוח לי מאוד להסביר זאת.

הענין התמוה והמכאיב לחקלאים הוא הענין העירוני. מה קורה כשטח העירוני? וזאת אני רוצה שחברי הוועדה ידעו. שם מטילים קנסות, העיריות, המועצות גובות זאת מהתושבים, אבל הם, לשלם - לא משלמים. מה קורה? מי שמכיר את הנושא המוניציפלי, שם מגדילים את החוב, כשזה מגיע למיליונים, באים למשרד הפנים ואומרים - אדוני שר הפנים, עם ישראל צריך לשלם את הגרעון שלנו, אין לנו כסף.

יוצא איפוא, שכשטח העירוני גובים כסף מעצמם. אותם משרדי הממשלה המטילים את הקנסות גובים את הכסף מתקציבי האוצר. כשמשרד הפנים צריך לכסות גרעונות בעיריות וכמועצות הוא לוקח את הכסף מהאוצר.

בחקלאות באים אל החקלאי המסכן. שם כשבאים למושב שהטילו עליו 100 אלף לירות או 150 אלף לירות, דורשים ממנו שטרוח, ועכשיו זמן פרעון השטרוח, שמושבים כאלה צריכים לשלם. גם זה עיוות גדול. וצריכים לחשוב על זה.

לא אני שאחן פה כוועדה זו את התשובה. כוועדת כלכלה נתנו את דעתנו לזה.

לכן הייתי מציע הצעה. היות והעיוות הזה של קנסות בנושא החקלאי צריך לכוא על חיקונו, גם שר החקלאות ישב אתנו, גם פרופסור וייץ, גם מחלקת הסוכנות ישבה אתנו, ועל

דעת כולם, חכרים, מצאו והסכימו בנקודה אחת, שיש עיוות כקנסות כחקלאות, וצריכים למצוא את הדרך ואת המודד כאיזו צורה להטיל את הקנסות. כי אין אנו אומרים לא להטיל.

לכן הייתי מציע שיאשרו היום את ההצעה לשטח העירוני, ואני רוצה להסביר את עצמי. למה לעירוני לאשר? כי במילא שם עם ישראל משלם זאת, אז מה זה משנה? הרי לא העיריה משלמת.

אדוני, אני לא מדבר מתיאוריות ואני לא מדבר מהאוויר. אני מציע וזכותי להציע. אני מציע כך: היות ואני חושב שצריכים לאשר גם את הקנסות לחקלאות, היות ויש מסקנות, היות ויש הצעה מסוימת, לא הספיקו להניח אותה לפניכם, הייתי מציע - אנו רוצים לדרג את הקנסות כחקלאות, שמי שקבל 80% או 70% או 60% ישלם קנס, אבל לא כמו מי שקבל את ה-100%. אם יש משק שה-100% שלו הוא מיליון קוב והוא חורג - ישלם קנס מלא. אם יש משק שיש לו מיליון קוב וזה 60% או 70%, ישלם לפי סולם מסויים. זה יהיה תיקון העיוות.

אבל היות ואינני יכול להציע עכשיו את הסולם כי עוד עוסקים בזה, הייתי מבקש...

אני מציע לדחות כינתים את הקנס לאישור של הנושא החקלאי עד שנוכל להביא את הצעת הדירוג שאנו מציעים אותה.

י. גולן:

הכותי, הנושא הוא מסוכך למדי. לא כך שנציב המים יש לו רק ועדה אחת, יש לו חוק והוא פועל לפי סעיפי החוק, והוא השופט והוא מסדר בדרך הנוחה ביותר. לנציב המים מלבד החוק יש לו בעיה כיצד להכטיח שכיום מן הימים לא נעמוד בפני מצב כזה שהכנסות החקלאות והכנסות התעשייה לא תפחנה ולא תצטמצמה עקב המחסור במים.

והסכנה הזאת היא מאוד מאוד ממשיה. זוהי הכעיה הגדולה. איננו יכולים כאנשי ציבור להקל ראש בזאת, גם אם אנו אינטרסנטים, ואני אומר - אנו אינטרסנטים.

נכון הוא שאני מבין, שגם נציב המים וגם שר החקלאות אינם משליכים את יהנם בעיקר על קנסות, וחושבים שאך ורק קנסות הם אלה אשר יפתרו את הצריכה העודפת, או יכלמו את הכזבזב במים.

ראשית כל עושים, ואני מציע כאמת שנציב המים יקדיש כמה מלים עוד פעם, למרות ששר החקלאות הקודם, כדיון על תקציב החקלאות דיבר על כך, מה עושים למען הקטנת הדליפה ולמען חסכון במים. אני יודע ואתם יודעים שיש לשם כך הלוואות מהבנק העולמי; לשם זה מושקעים סכומים ניכרים ביותר. עד כמה העניינים יעילים ואיך הם מתפחחים, רצוי, ואני אומר לך מר קנטור, שתקדיש לזה כמה מלים כי העניין רלבנטי ומשמעותי. כי מישהו חושב, יש לך דבר אחד - אתה מטיל קנסות, והדבר מאוד מרגיז. צריך לדעת מה משרד החקלאות עושה בצורה חיובית למען חסכון במים. אני יודע שמיליונים רבים של קובי מים נחסכו בשנים האחרונות עקב הפעילות הזאת.

נכון שיש עוד מה לעשות, אינני יודע אם עושים מספיק, אזלי אין מספיק כסף, אולי אין יעילות בעבודה, על זה צריך לדון. אבל אני חושב שאי אפשר להתנגד לגמרי, להשתמש גם באמצעי הזה.

עם כל הרצון הטוב של כולנו, אנו יודעים שאם יש דבר זול מאוד, אז צורכים בו הרבה.

היה מישהו מהאנשים שעסקו במים, כלם היה אומר, רוצים לחסוך במים - צריך לייקר את המים.

אינני מקבל לגמרי את התיאוריה, אבל יש בזה משהו.

ובכן, על כל פנים, אנו צריכים למנוע תופעה של צרכנים יהיה כדאי להשתמש ביותר מים. שלא יחשכו כיצד לחסוך, שלא יחשכו רגע שהמים הם הפקר. צריך לחסוך בעיר. הייתי משתמש בכל האמצעים, מר קנטור. הייתי אפילו חוזר לתעמולה שניהלתם פעם. בכל יום ברדיו להזכיר, על כל טיפת מים. אני זוכר שפעם לוי אשכול המנוח היה אומר, שבזמן הגילוח היה הרדיו מזכיר לו שחבל על כל טיפה, והיה סוגר את הכרז.

אם אתה מרכיץ יום יום על קודקדו של אדם, הוא נזכר בזה, צריך ללכת בדרך זו.

אני מציע לכם, לשר החקלאות ולנציב המים שאולי ההצעה הזאת חריפה מדי, אולי היא מטילה על סקטורים מסוימים אול כבוד מדי. אולי תשקלו שכדאי למתן אותה ויהיה בה גם הישג. ותשיגו את התועלת שאתם רוצים בה מבלי להטיל עומס כבד מדי.

עוד הערה אחת - יש בו בעיה של אלה אשר אין להם מכסה מלאה, אשר הגיעו למכסה של 70% ועליהם מטילים את הקנסות. הם חורגים מהמכסה משום שאין להם מכסה מלאה, לכן כל מה שמטילים עליהם זה לא קנס. את העניין הזה אתם צריכים לשקול.

ב.צ. - חלפון:
אני גם חושב שלא מתפקידה של ועדת הכספים להכנס לענין של חלוקת המים, עיוותים מכסות וכל מה שקרה. ועדת הכלכלה דנה בענין, יש ועדת משנה - שהיא תחליט. אני גם מתייחס ברצינות כאשר מטילים קנס, לכן אני לא בעה העלאה של 45 אגורות, כי יום אחד יצטרכו לשלם את הסכומים.

אני מציע להשאיר את הענין כפי שהוא. גם 30 אגורות לאלה שחורגים, זה יותר מדי. לא כדאי היום להקים שום גידול ב-30 אגורות. לא כדאי. אלה שחורגים עושים זאת מחוסר ברירה. לכן לא צריך לבוא ולהטיל עליהם עונש נוסף.

הייתי בעד זה קודם ואני בעד זה עכשיו - צריך לתקן את המכסות. עד שלא מתקנים את המכסות אני לא מציע להוסיף על הקנס. אם חלה התייקרות מסוימת על המים הרגילים, כהתאם כך צריך להעלות גם את המים החריגים, באותו שיעור עליה.

קריאה: במשך 3 שנים העלו ב-50%.

ב.צ. חלפון:
אני חושב שיש להתייחס לענין זה בדחילו ורחימו ולא להעלות את המחיר כי זה יהיה אסון לאלה שעוד חיים בכמויות המים שהקציבו להם.

מ. ארנס:
לצערי היה לי קצת מגע עם בעיה מחסור המים במדינה ואני שותף לדאגה שהועלתה פה על ידי שר החקלאות החדש. אני רק מודאג, אינני בטוח שנעשה כל מה שצריך להעשות, מכיוון שנציב המים ודאי יודע יותר טוב ממני, הכיטוי למחסור המים הוא איננו שאין מים בכרז אלא הכיטוי הוא זיהום מקורות המים. אלו עובדות פשוטות ואנו רואים את העקומה, המצב הולך ומחריף.

אני מתאר לעצמי שמה שהוצע פה זה חלק מתכנית כדי להביא לשימוש ראציונלי של מקורות המים המוגבלים. אבל כדי להבטיח שזה כאמת יקרה, ושהמצב לא ילך ורע, לדעתי צריכים שני דברים, והייתי מבקש שיוכאו בהזדמנות לפנינו.

אם חלק מהטקטיקה פה היא להעלות את מחיר המים בצורה סלקטיבית בין צרכנים שונים, לדעתי אתם חייבים להעריך ולהציג בפנינו את העקומה המבטאת את האלסטיות בין הביקוש ובין המחיר. הציפיה שלכם של השפעת שינוי במחיר או קנסות על הצריכה במים, כדי שנראה אם הדבר הזה כאמת יפעל. האם זה לא יהווה סתם טרדה וכאב ראש מבלי להביא לתוצאה המקווה.

שנית, לכיוון ארוך יותר, אתם יודעים טוב ממני שיש תכניות של השקעות, של תיעוש וכדומה, אני חושב שאנו חייבים, שנציבות המים חייבת להיות החלוץ, לקבוע על בסיס של מחשבה ותכנון, איזה פעולות משקיות, אם בתחום החקלאות ואם בתחום התעשייה, אינן כדאיות ואינן לעודד אותן לאור מחסור המים הקיים בארץ.

איזה השקעות לא כדאי לבצע, איזה שטחים של הכלכלה אולי יש לחסל. דברים כאלה יש לדעת בעוד מועד וצריך להתכונן להם.

ע. פינרמן:
אני רוצה להציע הצעה ולהעיר שתי הערות. אני מקדים הערה אחת: במסגרת המצומצמת של הדיון היום, שזה עניין אישור התקנה, אי אפשר לפרוש את כל בעיית המים. אבל ברור שהתקנה תפורח על שק, שאם לא פותרים את בעיות השק הטלאי לא יבוא במקומו. מה שצריך הוא למנוע בזכוז מים על ידי נזילת צנרת שזה בשעור גדול מאוד, נעשו מאמצים בעניין זה. צריך לעשות הכל לפתוח מקורות מים חדשים ונוספים, אבל זה לא במסגרת הדיון הזה.

היה חשוב אילו היחה נציבות המים ושר החקלאות אומרים לנו פה היום שהכסף שיושג על ידי קנסות ינוצל כולו למטרות של חסכון במים או של גילוי מקורות מים נוספים. זוהי הערה אחת.

הערה שניה, והיא מתייחסת לעובדה שכחוק המים אין מהחשבים במכסות מים כפי שהן תוכננו על ידי אגף שני במשרד החקלאות וזהו אגף התכנון. אין להם שום איזכור בחוק המים. אז נוצר מצב שיש מכסת מים שהכלכלנים קובעים שיש לתת אותה, ואין לה שום קשר עם הקצבת מים; ישנה מכסת מים המופיעה בחוק המים והיא ההקצבה שנוחנת נציבות המים. ויש פער בין שני הדברים האלה. בכמה מקרים אין בכלל פער וברוב המקרים יש פער של 30%, 35% או 25%. ומכאן בעיה שצריך לפתור אותה, משרד החקלאות, וככל הזדמנות שבה אנו מדברים פה כוועדה הזאת על עניני מים אנו חוזרים ומעלים את העניין, ואני חוזר ומעלה זאת גם עכשיו. הייתי מאוד מעריך אילו הייתה באה הצעה לתקן את הפגם הזה של חוסר קשר בין חוק המים לבין אגף התכנון של משרד החקלאות או המרכז לתכנון של משרד החקלאות וקביעותיו בעניני תכנון חקלאות.

עכשיו לעצם העניין של התקנה המוצעת - רצוני להפנות את תשומת לבם של חברי שדיברו כל כך הרבה בשם החקלאים המקופחים, לעובדה אחת - הקנס הזה יש לו תפקיד להגן על חקלאים שיש להם מעט מים לא פחות מאשר לעזור להם.

מה יכול לקרות פה באופן תיאורטי? אם מחיר המים החריגים יהיה זול, לצערי המים מרוכזים בצפון וחלק ניכר מהצרכנים נמצא בדרום. יכול להיות מקרה שב-35 אגורות לקוב כדאי ליהודים בצפון לצרוך את המים, אם אין הגבלה, אז יצרכו לא 100% אלא 130%. ויכולים באופן תיאורטי וכדאי שתדעו זאת לגרום לזה שלא יהיו מים בצינור מתל אביב דרומה, על ידי זה שהמשקים בצפון, בשרון, במרכז ישתו את המים בדרך. גם זה צריך לדעת וגם

זאת בעיה שצריך לתת עליה את הדעת. לפיכך, אני חושב שההצעה למחוק את התקנה היא הצעה לא נכונה, היא לא עונה על הצרכים האמיתיים של חלוקה נכונה של מעט המים שיש לנו, אבל גם ההעלאה ב-50% המוצעת פה היא העלאה גדולה מדי, והיא חפגע בסופו של דבר באותם יהודים החייבים לצרוך יותר מים משום שיש להם פחות כמסה.

הייתי מציע לאשר את התקנה הזאת אבל להעמיד את הסכום המוצע כה לא על 45 אגורות, אלא על מחצית העליה המוצעת דהיינו על 37 1/2 אגורות.

היו"ר י. קרגמן:
אני הייתי בנושא זה פסיבי. היה לנו ברור בעניין זה בשתי ישיבות שדנו בעניין של איזון המים, ואז דובר רבות על הצנרת ועל הדליפה, וכמה כסף זה צריך לעלות, ודובר על סכומים עצומים.

אגב, דובר על כך שהעניין של תשלום מיוחד, לא קנסות, נהרגל למושג שהוא יותר טוב, זה לא עניין של הכנסה של האוצר או משרד החקלאות. כל הכסף מוחזר למען שיפור אותם הדברים שעליהם דיבר גרופר ביהר ידיעה ממני.

אני לא הייתי אקטיבי עד שאו חקלאים מכל הזרמים ואמרו - הכרחי לעשות את זה. מדוע? שיוצא שאם אין תשלום מיוחד או קנסות, ולא שומרים על מכסות, יוצא שמי שיושב על יד הצינור משתמש בהרבה מים, ומי שמרוחק אין לו מים. זה אחד הדברים המגיבים על חלוקת המים. הזרימה איננה שווה בכל אזור ואזור, זה כא לשמור על אותן המכסות. יכול להיות שחלפון צודק שהמכסות לא צודקות, אבל ועדת הכספים לא עוסקת בחלוקת מים באזורים שונים.

אם רוצים כרצינות שאותן המכסות כפי שנקבעו לעת עתה, שישמרו עליהן כדי שיהיו מים לכולם, צריך להשתמש בעניין הזה של תשלום מיוחד. זה מרתיע. עובדה היא שמי שבא אלי מחברי הכנסת דווקא, אמר שצריך לעשות משהו כי זה חמור מאוד.

אבל, המעניין הוא שהלחץ היה, אני לא למרות שזה מונח בוועדת הכספים זמן ממושך, לא לחצתי. אז כא לחץ וצריך להסדיר את העניין.

אני מציע לוועדה; למען החקלאים, שההצעה של חבר הכנסת פיינרמן, שהיא מין פשרה, תתקבל. אם זה לא יתקבל לא אראה בזה...

(קריאות ביניים)

רבע אחד, נשמע את השר.

שר-החקלאות א. אונן:
אנחנו לא רשאים לעשות זאת חצי פה ככה וחצי אחרת. חייבים לעשות זאת אחיד לכולם. וזוהי הסיבה שאי אפשר יהיה לקבל את הצעתו של פרופסור וייס, ששמעת אותה בוועדה הכלכלה, לעשות תשלום מיוחד מודרג. אי אפשר.

היות ואין אנו רשאים לעשות זאת באופן מודרג, ואני מצטער שאין אנו רשאים משום שאני צריך להיות אינטרסנט אישי שזה יהיה באופן מודרג, אבל לא יכולים לעשות זאת, משום שהחל לא מרשה זאת.

קריאה: צריך לתקן את החוק.

שר-החקלאות א. אונן:
נחכה עד לתיקון החוק. היות ואי אפשר ואנו צריכים זאת דחוף. מה שכן אני מוכן לציין, היום ואני מקיים דיונים אינטנסיביים ביותר על בעיה המים בכלל, וסתימת הפער שכולם דואגים לו, עד כמה שרק אפשר,

אם זה יהיה כמכסות מים ובאלטרנטיבה למים, אני מוכן, במידה ותהיו מעוניינים בכך, לאחר שיהיה מוכן אני מוכל להופיע כאן ולהסביר מה אנו חושבים לעשות בשביל לתום את הפער הזה.

יג. דבר:
ברור לי וצריך להיות ברור לכל אחד שענין השלומים מיוחדים הוא הנושא של הצעת חבר הכנסת פרידלנדר. הכנסת העבירה את הנושא לוועדת כלכלה. זו היתה שגיאה.

אני יכול להיות בדעה זו כי מותר לכל אחד מאתנו לבקר את החלטות הכנסת. עובדה היא שסמכות סטטוטורית להחליט על תשלומים מיוחדים ניתנת לוועדת כספים. אבל אני לא חושב שסמכת סטטוטורית זו שניתנה...

שהיא משחררת את ועדת הכספים מהחובה הפרלמנטרית שלה. זו חובה פרלמנטרית של ועדת הכספים לכבד את החלטות הכנסת. הכנסת העבירה את הענין לוועדת כלכלה. אני יכול להיות לא מרוצה מזה, ויכול להיות שזוהי פגיעה בסמכויות.

תרשה לי להגיד על דבר כזה עדין, וצריך לברר אותו, לפי דעתי. דבר קל מאוד בוועדת הכספים לקבל החלטה לפי סמכות סטטוטורית כאילו החלטה זו לא היתה קיימת. קל מאוד. אבל זה לא כך.

כמצב זה, אדוני היושב ראש, אני מציע שתי דרכים.

יש בפרלמנט איזו חובה של יחס כבוד בין ועדה לוועדה ובין החלטות ועדה להחלטות ועדה. ובודאי זה לא כל כך קל להגיד לוועדת כספים, בעינינו החלטת הכנסת המעבירה את הענין לוועדת כלכלה איננה קיימת כיון שהיא מנוגדת לחוק המים. זה לא ענין של ועדת הכספים להיות שופט בין הכנסת לבין עצמה. לזה יש שתי תוצאות, שתי אפשרויות:

אפשרות אחת - לפנות לוועדת הכנסת שיש לה סמכות כלתה מוגבלת לפי התקנון בכל ענין שאיננו בסמכות של מישור הכנסת, שביא בענין זה תדריך את שתי הועדות.

הדרך השניה - לקיים ישיבה משותפת עם ועדת כלכלה. אבל בודאי, אני חושב, שזה יהיה מאוד לא בסדר אם אנחנו נקבל החלטה בניגוד למה שכתוב בהמלצות של ועדת הכלכלה.

אני רוצה להוסיף דבר אחד - יתכן, אני מניח ששר החקלאות צודק כשאומר שיש טלאים גדולים, בכדי להכניס למבנה משפטי של תקנות מים או תקנות תשלומים מיוחדים את המלצות ועדת הכלכלה. קשיים יש לנו, תמיד יש לנו קשיים, אבל זאת לא אומרת שלא צריך לוותר על נסיון להחליט בזה.

אני אומר עוד פעם ליושב ראש שיהיה ברור - הענין הזה הוא בעיני כלתה תקין, מוזר, לא רצוי. אבל הדבר הכלתה תקין או לא רצוי זה תוכן החלטת הכנסת. אבל שהיא כלתה תקינה ובלתי רצויה אין זאת אומרת שהיא כלתה מחייבת. היא מחייבת וצריך לכבוד אותה.

צ. גרשורי:
אני רוצה להגיד, הייתי מוכרח לקבל את ההכרעה שנפלה פה אם כי היא כהחלט לא מבוססת ואף אחד לא ניסה גם לכסס את זה.

כשדנים פה על הענין למרות שלפי החוק זה לא שייך לוועדה. פה קובעים את מחיר המים.

העניין הוא פשוט, לזה יש השלכה גם להכא ולכן אני רוצה שזה יהיה רשום בפרוטוקול. אי אפשר שפעם אחת יביאו זאת.

את מחיר המים אנו לא צריכים לאשר, אז נחזור עוד לדון על זה.

עכשיו לגופו של עניין, אלף - אין כינינו חילוקי דעות שעל מים צריכים להטיל קנסות, חשלום מיוחד. מפני שאחרת זה אי סדר בחלוקת המים.

יש לנו חשבות על כך, על מי צריך לחול התשלום המיוחד. במידה שאני מספיק לקרוא גם את ההמלצות של הוועדה של ועדת הכלכלה, אני רוצה להגיד לחברי הוועדה - אין בהם שום חידוש, תאמין לי חבר הכנסת בדר, לעומת מה שאנחנו ידענוקודם. למעשה אני רואה שוועדת הכלכלה אימצה לעצמה בדיוק את החלטות המרכז החקלאי של ההסתדרות הכלכלית. דבר שידענו עליו כולנו מזמן, זה סחוב אפילו כמלים של המרכז החקלאי.

קריאה: זה לא טוב?

צ. גרשוני: אני לא אמרתי שזה לא טוב. אני גם חושב חושב לא רק שזה טוב, אני גם חושב שזה צודק וזאת אמרתי גם אז, שהחלטות צודקות.

מהי הצרה? הצרה היא שהפירוש של יושב ראש ועדת הכספים הוא נכון. שעל זה ש-70% או 80%, אפילו אם זה צודק, ואפילו אם יושב ראש הוועדה חושב שזה צודק, אין באפשרות ועדת שרים להחליט על זה. זוהי עובדה. על זה יכול להחליט רק משרד החקלאות.

אדוני חבר הכנסת בדר, נא לייעץ לוועדת הכלכלה להפנות זאת לשר החקלאות.

אנו צריכים להחליט על הקנס, וזה הפסוק האחרון שלי. אני ממליץ לשר שהוא יודיע עוד פעם מה שהודיע עכשיו. שאח הפערים האלה ינסו לסגור בעיקר לגבי 70%-80%. ולגבי המחיר של הקנס אני מצטרף להצעתו של חבר-הכנסת...

סיו"ר י. קרגמן: אני רוצה לעבור להצבעה. מה שאמר פה ד"ר בדר על אי תקינות הוא צודק. זה נושא של ועדת הכספים. כשאפילו היתה הצעה לסדר היום בתחום זה, היתה צריכה להיות מועברת לוועדת הכספים. אם יש פה במסקנות הרבה סעיפים בקשר למים, זה לא שייך לוועדת הכספים. עניינים כספיים - כינתיים לא שונה החוק, וגרשוני רוצה שחוק ישונה כך ששר החקלאות יקבע גם את מחיר המים, או להיפך. כינתיים אני פועל כהתאם לחוק.

רבותי; ועדה הכספיים צריכה לקיים את תפקידה. היא שתקה כמשך זמן ממושך עד שהממשלה ובצדק פנתה אליה בדרישה, אל שר החקלאות, לקיים את תפקידה, להחליט. לאשר או לא לאשר, אבל להחליט. אנו חייבים עכשיו להחליט.

וההצעה היא שזה יהיה 37.5 אגורות, זה יחול גם על התעשייה וגם על החקלאות, אולי נעגל זאת ל-37 אגורות.

זה לא יכול להיות שווה. כמעשה קיים 40.
אי אפשר להוריד זאת ל-37.

חברי הכנסת, כ-50% יהיו פה 50% יהיו שם.
זה לא הולך בדברים אכסולוטיים.

25% במקום 50%, זה יחול על מעשה וזה
יחול על כולם.

מי להצעה הזאת המשוחפת? אין נגד. טוב
מאוד.

רשמנו לפנינו את ההודעה של שר החקלאות אשר
ידווח על המסקנות.

רבותי אנו עוברים לסעיף הכא.
רבותי, יש כאן משלחת. אני מקבל בכרכה
את המשלחת מטעם המרכז החקלאי אשר באה לטעון טענות שלהם כקשר
לחוק מס רכש.

חברי המשלחת הם: שור מפתיהו יו"ר, מכפר
מנחם; מר פינקלמן מיטבתה; מר מלכיש והידיגר משדמות
דבורה. אני מקבל אתכם בכרכה וכרצון אשמע מה שיש לכם להגיד, פחות
או יותר הסיכום של מה שאתם רוצים להגיד ידוע לי, אבל הפרטים
שלכם.

מ. שור: תודה רבה. אנחנו משלחת של המרכז החקלאי
המייצג את הקיבוצים, המושבים והחקלאים
כמושבה. אנו מצטערים שאחרנו קצת בהגשת ההצעות שלנו והיו לכך
סיבות רציניות. גימל - אנו רוצים להגיד כבר בראשית הדברים,
שאנחנו מזדהים עם המדיניות הכלכלית החדשה ואנו בהחלט מוכנים
לתת את חלקנו.

אבל נראה לנו שיש שלושה דברים שטעונים
תיקון: (א) יש דיספרופורציה בהטלת המס עלינו; (ב) ישנם
עיוותים ו-ג) ישנם דברים לא הגיוניים.

בקשר לטלת המס יש שלושה דברים הזקוקים
לתיקון. דיספרופורציה, עיוותים ודברים לא הגיוניים.

בקשר לדיספרופורציה, עשינו חשבון של המשקים
הקיבוציים והמושכעים, ובערך על משק קיבוצי; זה יוצא מ-200 אלף
עד רבע מיליון לירות; במושב זה ממוצע כ-3,000 לירות על משק
משפחתי ולפעמים מגיע גם עד 6,000. בסך הכל ההתישנות העובדת
שאנו מייצגים תעבור כמס הרכש הזה לפי ההצעה למעלה מ-100 מיליון
לירות, חוץ מהמפעלים האזוריים שגם הם שלנו, וחוץ ממה שכמעשה,
דבר שנראה לנו כדיספרופורציה יותר מדי. כפרט שאותה חקלאות שאנו
מייצגים אותה היא לפחות ככל המספרים הסטטיסטיים 20% יותר צמוד
מכל מגזר כלכלי אחר, הכנסתה זה 20% פחות מכל מגזר כלכלי אחר
במדינה.

אותה חקלאות אשר פרושה על כל הארץ ויש
לה יישובים שונים; אותה חקלאות שהרכוש שלה זה בחלקו הגדול סוכנות
הלוואות חובות וכן הלאה, ונראה לנו שזה פשוט יותר מדי להטיל
על החקלאות הזו מס קזה, לפי ההצעה. לזה אני קורא דיספרופורציה.

החלק השני - עיוותים. עשו מכל הגויים גוי אחד. כל המכנים החקלאיים - 31/2 לירות, ללא כל הכחנה בין סככה. אתם יודעים כמשק חקלאי יש המון סככות, אין לזה כל יחס בין נניח הכנסה של חקלאי ובין המכנים שיש לו. יכולים להיות כמושב או בקבוץ המון סככות, 4 עמודים וגג, אבל זה יסופר לפי המטרים המרוכעים לפי 31/2 לירות.

ועל יד זה - מכנים מוצקים יציבים גם כן 31/2 לירות. לא יכול להיות גם אותו דין למטע צעיר שאינו נושא פרי למטע ותיק. לזה אנו קוראים עיוותים.

דבר שלישי, שאנו קוראים דברים בלתי הגיוניים, זה למשל, התעלמות מוחלטת ממה שנקרא ענפי החקלאות: למשל - אנחנו בחדר הסמוך, בוועדת הכלכלה, היתה משלחת של החקלאות כולה, בקשר לפרדסנות. המצב בענף הפרדסנות שהוא כמצב הקריטי ביותר עד כדי כך שעומדים לעקור עצים, והמדינה מעוניינת בענף הזה. אנו חבענו 150 מיליון לירות בשביל להציל את הענף. איזה היגיון יש להציל את הענף הזה, 45 לירות לדונם מאיפה יקח זאת כשאנו תובעים מהמדינה להציל את הענף הזה.

אותו הדבר בקשר לשני ענפים אחרים - הרפת והלול ששם המכנה זה כמו אמצעי הייצור שלו. החקלאות לא יכולה לגבל את התוצרת שלה על הצרכן מכיון שזה מחירים מבוקרים. היינו עסוקים עכשיו במאבק רציני עם הממשלה בקשר למחיר ליטר חלב. גם כהפת וגם כלול אלה מחירים מבוקרים שאם יעלו את הוצאות הייצור שלו, הממשלה תצטרך מצד שני להעלות את הסובסידיה. מצד אחד לתת מצד אחד לקחת.

אנו רואים זאת כדברים לא הגיוניים. לפיכך רבותי, אנו חושבים, הצעתנו היא:

(א) בקשר לרפת וללול ובקשר לפרדס, המס צריך להיות כמעט סמלי מכיון שאנו בכל זאת רוצים לתת את חלקנו. כל יתר המכנים, מחוץ לאותם מכני לול ורפת, אנו חושבים שצריך להטיל חצי. אנו חדשים שישוכים שהם חדשים, 5 שנות התישבות, רק 5 שנים שעלו על הקרקע צריכים להיות פטורים לגמרי. ומשקי העימות בחזית בגבולות, הנחה של לפחות 40%.

נראה לנו שמה שאנו מציעים זה כיטוי גם לכוונותנו לתת את חלקנו וגם לאותם התיקונים שאנו תובעים לתקן אותם בפרופורציה המתאימה.

תודה רבה.

א. פינקלמן: אני רוצה להוסיף עו מספר נקודות. נקודה ראשונה - ההכדל בין החקלאות לתעשייה.

בדרך כלל מקובל שחקלאות ניתנת לה רמת תנאים טובה יותר מאשר לתעשייה מסיבות אובייקטיביות. פה על פי הצעת חוק הרכש הזה, החקלאות בתותה במידה מהותית ביותר לגבי התעשייה. אנו מכירים את העניין מקרוב כי התנועה הקיבוצית מקיימת כתובת תעשייה בהיקף נכבד ביותר, ברמת ייצור של כמיליארד וחצי לירות לשנה, וכשאתה משווה את החקלאות לתעשייה, החקלאות נתבעת לשלם על אותו מספר מועסקים, על אותה השקעה, סכומים שהם פי כמה וכמה מאשר בתעשייה.

הסיבה היא - המכנה של מס הרכש המוצע שביסודו בנוי על המקרקעין ואיננו בנוי לא על צנוד ולא על מלאי. איננו בא לערער על הכוונה לא לעשות לא על ציוד ולא על מלאי. אלה אמצעי ייצור שמהם מתקיימת ההכנסה.

אבל, ברגע שאתה מטיל זאת על החקלאות, פירושו של דבר שכחלקלאות אתה מטיל זאת על מלוא אמצעי הייצור. אמצעי הייצור כחקלאות הם כמידה מכרעת מקרקעין ובמידה מבוטלת ציוד. בתעשייה, אם אני משווה זאת לתעשיות הקיימים בקיבוצים, היקף השקעה של 5 מיליון לירות בתעשייה, נותנת רמת הכנסה המקבילה לרמה החקלאית באותו קיבוץ. מתוך 5 מיליון לירות כדרך כלל מקובל ש-700 או 800 אלף לירות השקעה במקרקעין, במכנה ובפיתוחו והשאר בציוד. כאשר מדובר בחקלאות רוכה של ההשקעה, פרט לבעלי חיים, כולה במקרקעין. כתוצאה מכך נוצר העיוות הזה.

אין עינינו צרה בתעשייה, להיפך אנו חיים ומתפרנסים ממנה, אבל לא יתכן שבגלל אופיה של החקלאות היא תוכה.

יתר על כן, בשיעורי המס שהופיעו בהצעת החוק הם מתבססים על מחירים ריאליים של משקים חקלאיים. אנו חולקים על מספר הערכות של נציבות המס לגבי ההערכה כמה עולים מטעים וכמה עולים מכנים. אבל לידיעתכם, שכאשר יושבים אתנו על מחירי תוצרת חקלאית, מעולם לא קבלנו בחישובי הפחת ובחישובי הוצאות הייצור את עלות המכנים ועלות ההשקעות של החקלאות המופיעים בשנת 1974. אם נמדוד את רווחיות החקלאות לפי המדד הזה, שום ענף חקלאי איננו מוציא, כולם גומרים בהפסד.

לשון אחר - במקרה הזה הצעת החוק יוצרת מצב שכל מס הרכש בהיקף של מעל ל-100 מיליון, להערכתנו עם התעשייה הקבוצית ועם המפעלים האזוריים, המס יגיע ל-120 עד 130 מיליון, רובם ככולם פירושה הקטנת הכנסתו של החקלאי שהיא נחותה לגבי הכנסת הציבור האחר.

ברצוני לעמוד על עוד נקודה. כמס הרכוש ישנה אבחנה בין הגידולים השונים בשלחין וכבעל. בין פרחים לבין כותנה לבין חיטה, לבין גידולים אחרים. יש הגיון בכך כאשר מדובר על מס כוללני והוא מא לאחד מסים קודמים. פעם היה מס עד שנת 1969, כמדומני, היה מס על יכול. המס על היכול הוכנס לתוך מסגרת מס הרכוש, ולכן כאשר מס הרכוש קובע שעורים על כותנה למשל או על חיטה, השעורים האלה כוללים גם אלמנטים של יכול. כאן כאשר אנו מתבקשים לשלם מס רכש על מקרקעין, אין שום הצדקה שתהיה הכחנה בין סוגי הגידולים השונים.

לכן, בהצעת התיקון שאנו מציעים לפניכם אנו מציעים לקבוע הכחנה שווה לגידולי הבעל, לגידולי השלחין וגידולי חממות. כל אחד מהם בנפרד, כמוכן. כלומר, לא בתוך גידולי הבעל לכינם, גם קיים כידוע מחזור הזרעים בין ירקות לבין גידולים אחרים וגם לא בגידולי הבעל.

הנקודה האחרונה שאני רוצה לעמוד עליה - אני יודע שכמסגרת מס הרכש לא היתה כוונה לתת פטורים. אנו חושבים שיש הצדקה ברורה למתן שני פטורים. האחד - להתישבות החדשה שהוקמה ב-5 השנים האחרונות; החוק הזה ניתן גם לפי חוק מס הרכוש ואת העקרון הזה אנו מציעים להחיל גם על מס הרכוש. הייתי אומר התישבות אחרי מלחמת ששת הימים, אבל היות ובמס הרכוש עצמו מדובר על 5 שנים, אפשר אולי גם להחפשי גם כנקודה זו.

(ב) אנו חושבים שישוכי הספר, לאורך הגבולות צריכים להיות זכאים להנחה שניתנת גם כמס הרכוש הרגיל.

לפי החישובים שלכם כמה זה. היום אתה אומר 100 מיליון. לגבי החקלאות.

א. מלמד:

י. הידגור:

נאמר כאן שאנו מזדהים על המדיניות הכלכלית, אנו גם לא מצטערים על החוק. במידה החוק קובע מס רכש בסדר גודל לא נמוך על מכונית, הוא ישלם כמו אחר. במידה ומישהו הספיק להכין דירה שניה בשכיל תכת שעומדת להתחתן ויצטרך לשלם - אנו נשלם.

אנו מהיחסים לאספקט המיוחד האומר שכיחס למשק החקלאי המס יוטל בקנה מידה כבד ביותר על אמצעי ייצור מובחקים. אין אנו חושבים שהמחוקק עשה את החשבון עד לסוף עם השעורים המוצעים ועם השווי המוצע, אחרת ההצעה המקורית הייתה כבר אחרת.

דיברו על המס הכולל ליישוב קבוצי של 200 או 220 אלף לירות. המס הכולל ליישוב מושבי יגיע ל-500 אלף ו-600 אלף לירות. הוא יגיע כמושבים שבהם רוב החברים לא מגיעים להכנסה החייבת במס, אם בכלל היקף מצומצם של ייצור ואם בגלל גודל המשפחה או שניהם יחד, יגיעו גם כן ל-100 או 200 אלף לירות, על פי ההצעה המקורית.

הדבר הזה, עם כל הכבוד גובל באכסורד.

אני חושב שיש עוד משהו - אין להחליט על מס שלא יינתן לגביה ברוב המקרים, ככל אופן כמשק המושבי. כאן צריך להיות תיקון קיצוני. חברי נימקו כבר והצביעו על הצעות קונקרטיים. אנו חושבים שבעיקר בעניין המבנים צריך להיות תיקון דרסטי. המבנים בעיקר במשק המושבי מהווים את אמצעי הייצור העיקריים, חוץ מכעלי חי. לקחתי כבדיקה משק לא הגדול ביותר, מעל לבינוני שמגיע ל-6 סוגי מבנים קיימים, בין בניה מוצקת ובין בניה קלה, ל-1,500 מטר. לפי ההצעה המקורית זה אומר 5,200 לירות מס כל שנה במשך שלוש שנים, 15,000 לירות.

הדבר הזה אינו מוכן ואינו ניתן לביצוע. מהווה עומס גם כשיעור הרבה יותר צנוע. מהווה עומס על ייצור מוצרי מזון כסיסיים שכל אחד מאתנו יודע שצריך להשיגם ברמת מחירים נמוכה עד כמה שאפשר.

ובכן, הצענו כמה תיקונים של אנלוגיה. התרשמנו שמש רכש מתכנס על חוק ששמו חוק מס רכוש שם יש פטור להתיישבות חדשה ל-5 שנים. שם יש הנחה ממס ביישובי ספר לפי רשימה שמחדשים אותה מדי שנה בשנה. זה חייב לחול. אנו חושבים שבמו בחוק המקורי צריך להכחין בין מטע ותיק לבין מטע שזה עתה ניטע. אנו חושבים שיש להחשב עם ענף הפרדס הנמצא במשבר.

הגשתי לכם הצעה מפורטת שחור על גבי לבן.

תודה.

מ. אזולוביץ: אני רוצה רק הערה אחת, משום שאני בכל אופן צפיתי לשאלה, כמה בסך הכל בעצם אחס מציעים לקצץ, ולבדוק את הדעות על מה מדברים בסך הכל.

נכון שהקוצוץ הוא די משמעותי, כי אנו מדברים על יותר מ-50%. אבל צריך לזכור שעיקר הקיצוץ הוא מהמבנים. אם תקחו ותבדקו את ההצעה שלנו, את עיקר הקיצוץ אנו מחילים על המבנים שאנו חושבים ששם זה לא מוצדק ומעוות. מדוע? הרי לא יחכך שמטר סככה של עופות תשלם כמו מטר סככה כתעשייה, שההכנסה למטר כתעשייה הוא לאין שעור גדול יותר מאשר למטר סככת עופות. השעור הוא אותו הדבר. זה פשוט לא הגיוני.

שתיים - בלאו הכי, את ה-3.5 לירות שאתם מציעים אנו נפדה חזרה מהממשלה על ידי הסובסידיה. הרי זה חסר הגיון. הקיצוץ זה לא קיצוץ. זה מכיס אל כיס, וחוזר חזרה.

זה רק הכסף שיהגלגל עד שנקבל אותו חזרה. בדרך מישהו ירויח. נכון שהקיצוץ מדובר פה על 50%, עיקר הקיצוץ זה על מכנים, סכנות במשק החקלאי שאנו טוענים ששם הסכום גבוה מדי, שתיים - זה סכום שיחזור לחקלאים באמצעות סוכסידיה.

רק כדי לסכר את האוזן, המס שנשלם על מטר ברפת ישפיע על מחיר ליטר החלב באגורה וחצי ומיד נצטרך להגיש את החשבון, כך שהחקלאי לא יוכל לשאת בזאת, זה מחיר מבוקר.

צ. גרשוני: אני הבינותי שעיקר הטענה זה בקשר עם בעלי החיים שרוב המשק שלהם בנוי על ענפי בעלי חיים, לול ורפת, והיות ואנו יודעים שרוב המשקים בארץ הם משקים מהסוג הזה, האם אתם יכולים להגיד את החישוב שנעשה פה, שהגיעו ל-15,000 לירות, בערך לכמה בעלי משקים זה חל, שמרכיב המשק שלהם מורכב מבעלי חיים.

זה נע בין 60 עד 80 אחוז, מס רכש.

~~מ. הינדנברג:~~

ס. גרופר: זה נורא מוזר וגם מצער, ואינני רוצה לפגוע באף אחד, אבל יוצא כאילו יד אחת אינה יודעת מה שהיד השניה עושה. חרי בענף הלול זה ברור, כל מיל שלא קיים היום כלכסיקון שלנו, שיטילו על הענף הזה, מוכרחים לקחת אותו חזרה.

היות וזה אחד ממרכיבי המזון, וזה שכור, אותו מס רכש שיקחו מכאן, נצטרך מיד להחזיר את הצ'ק חזרה. מה הטעם?

סליחה אדוני, אני אגיד לך, ברפת אותו המצב. מי שלא יודע, הגיע המצב שחסר לנו חלב במדינה. אז עוד מעט יחחילו לייבא חלב.

עכשיו מגיעים לענף ההדרים. אותו ענף ההדרים יש עניין שהוא קבל עזרה של 50 מיליון לירות ועדיין לא יודעים מה גורל הכסף, תובעים עוז עזרה נוספת.

זה נכון עקב המצב הקשה, אבל צריך לעשות את החשבון - ישנה חקלאות במדינה, רוצים להחזיק את החקלאות, תשכו רכוחי ותעשו אתם את ההצעות והחשבוניות שלהם בהסאם למצב. אין טעם להגיע, ואני אומר זאת בצער, בלי סטטיסטיקה, אם עושים חכנית כלכלית ורוצים להכניס כמות כזו של מיליונים בסטטיסטיקה, שהיא לא מציאותית.

השאלה שלי היא, אין לי מה לשאול, אני חושב שחברי המשלחת הסבירו בדיוק ואני מצטרף להצעה שלהם.

ז. שובל: למה אתם עוברים בשתיקה על מס רכוש? שנים על גבי שנים אתם סובלים עוול וקיפוח כזה

ישותקים?

פ. בנקלמן: אני רוצה לתת לך תשובה על זה. אני רוצה לעדכם אותך פי כמה מס הרכש המוצע עולה על מס הרכוש, אשר עודכן אתמול כינינו לכין מס הרכוש, עודכן בנושאים של מקרקעין, מטעים.

התשובה הישירה היא מאלפת. ככנין חקלאי אנו נחכעים לשלם פי 35 מאשר מס הרכוש. מגדלים פי 19, מגדל מבטון פי 18, הדריים פי 16, תפוחי עץ פי 10, גלעיניים פי 10, סוכטרופיים פי 14, וכך הלאה.

היו"ר י. קרגמן:

רכותי, תודה רבה.

בזה סיימנו את כל הדיונים עם המשלוח ואני חושב שאנו לא רק צריכים לגבות אלא להוסיף מהקופה. אני כאמת שואל את עצמנו פה, זה לא ענין של סיעה זו או אחרת, אנו כולנו הלכנו לקראת קיום כספית, 2.5 מיליארד. אנו הוסכים את כולנו, אולי כדאי להחזיר את כל העסק?

רכותי, רוצים פה להוריד את העומס על אלה אז צריכים לקחת ממשו או אחר, ואין מישו אחר. בכסופו של דבר זה שכיר שמקבל משכורת. זה יהיה כסופו של דבר.

כבנין לא יכולים, מלון לא יכולים.

מ. ארנס:

הבעיה שאנחנו מנסים לפתור אותה היא בעיה עודף נזילות במשק אשר גורמים לאינפלציה. עודף נזילות זו נובעת מכך שאנשים לא משלמים את המסים. מה עם העמקת גבייה?

ש. לורנץ:

הופיע עכשיו בפנינו גוף מאוד מכובד. שמענו מאוד דברי טעם; כי כולם צודקים, ואי אפשר לגבות את מה שאנו רוצים לגבות, כי ככל אחד יש משהו צודק. אבל מכאן ועד להתעלמות מוחלטת - לא שמענו אפילו תשובה על דבריהם - ואנחנו מאד מודה ולא אכזב: נשמע תשובה, נצביע והחוק הזה יופיע לקריאה שניה ושלישית היום אחרי הצהריים.

ככל אופן, למרות הזמן שכאמת דוחק, נוכל לדון לגופו של דבר בלי פזקזות. אם מופיעים בלי אפשרות לברר...

מ. נוידרפר:

מס רכוש, עד לפני מספר שנים היו למעשה שני חקיקים: היה מס רכוש עירוני ומס רכוש חקלאי. הם אוגדו שניהם, לחוק אחד - חוק מס רכוש וקרן פיצויים. לגבי חקלאות היתה מאז אומדנית, מקדמת דנא עוד בזמן המנדט.

זוהי מגמה ככל העולם שמסי רכוש, כפי שהסכרתי כבר כמה פעמים, הוא המס הקשה ביותר והרע ביותר מבחינת גבייה כי הוא אינו מתחשב ביכולת התשלום של האיש.

יהיו לנו עכשיו אנשים, אדם קנה מגרש והוא משאיר אותו נדוניה לבתו, בלי שום זיקה להכנסה שלו הוא ממשיך לקבל את המשכורת הרגילה שלו, בלי שום זיקה הוא ישלם מס רכוש. הוא משולם ברכוש. הוא כאילו להשלים מס רכוש. מס רכוש הוא סוג מסויים של מס רכוש והוא כאילו לפצות את אוצר המדינה על אותם הרווחים התיאורטיים הכלתי ממומשים.

העדפה לחקלאים קיימת בכל האולם, וקיימת כאופן מיוחד גם אצלנו, ולפי עניות העתי, מפני שהמדינה הזאת רצתה ליסד חקלאות. היא נבנתה על יסוד זה שעם ישראל חוזר לקרקע.

לא הכנסנו שינויים לתומרא במס רכוש על חקלאות משום שהחקלאות איננה נושאת הכנסה הטובה ביותר, היא פרוכלמטית למדי מבחינת הרווחיות.

היא בוודאי ובוודאי הרכה פחות רווחית
בעיקר בזמן האחרון, מאשר התעשייה למשל. בתעשייה היתה רווחיות
מאוד יפה בשנים האחרונות.

כאשר דיברנו על מס רכש חשבנו שמדובר
על מס חד פעמי, שאנו רוצים להטיל אותו על כל הנכסים דלא-ניידי,
לא ציוד, לא מלאי, לא כסף, לא אגרות חוב, לא פקדונות כבנקים -
רק על הנדלן.

היו"ר י. קרגמן: אנחנו אמרנו שאנו רוצים מכל הסקטורים,
על נכסים קבועים, זאת אומרת מכנים
ומגרשים, שיהיו חד פעמי של 5%, והוא הדבר שחל אצלנו על רכב,
והוא הדבר גם לגבי חקלאות.

אם אתם שמים לב, גם סוגים אחרים של
משקיעים אשר נהנים מהנחות כמס הרכוש הרגיל, כמו מפעלים מאושרים
למשל, לא נהנים ממס הרכש, כמו יצואנים שכתוקף תקנות מקבלים
הנחה; בתי מלון זה מפעלים מאושרים.

הפעם בחוץ מס הרכש החד פעמי הזה, הכוונה
שלנו היתה לגבותו פעם אחת בבת אחת.

זוהי הפילוסופיה של המס הזה, אני
יודע שהוא לא סינטיטיק. ואי אפשר לדרוש ממס חד פעמי מהסוג
הזה שיהיה סינטיטיק. אם אנו רוצים להנהיג מס רכוש שיהיה
משוכלל, אנו צריכים להגיע למס הון נטו. פירוש הדבר שאם אחד מגיש
לי רשימה אחת לשנה רשימה של כל הרכוש שלו, כולל התמונות, כולל
התכשיטים של אשתו, כולל המזומנים שיש לו בסיף ובפוזמק, ואנו
מורידים את ההחייבות שלו, ועליהם הוא בעצם משלם מס. זהו מס
הרכוש הנכון. הוא קיים בשכדיה, בגרמניה. שר האוצר עדיין לא
מציע את המס הזה.

רבותי, יש כמה הצעות. יש כל מיני הצעות,
חבר הכנסת פלומין הגיש את ההצעות בכחב, לאחרים יש בעל פה.

לסעיף 1-2 אין הערות? לסעיף 2 יש.
לחבר הכנסת רונן יש הצעה לסעיף 2.

א. רונן: כסעיף 2א אני מציע למחוק את הפסקה
"למעט דירה שניתן לגבי נזכוי לפי סעיף
7א לחוק מס רכוש".

כסעיף 3א אני מציע את השעור שאני מציע
לדירה הזאת.

היו"ר י. קרגמן: זאת אומרת, ההצעה אומרת שגם על דירה
יחיד יחול מס.

א. רונן: אני מציע למחוק שלוש מלים מסעיף 2א.
"למעט דירה שניתן לגבי נזכוי לפי"
זה הכל.

ש. לורנץ: אני מציע כפי שהצעת, כסעיף 2א - אחרי
המלים "למעט דירה שניתן לגביה נזכוי
לפי סעיף 7א לחוק מס רכוש ובתנאי שהמחיר או החערכה...", סליחה
זה סעיף 3. צריך חוק חדש לזה.
(קריאות ביניים)

ע. פיינרמן:

יש לי הצעה נוספת. הצעתי פשוטה. חסר בהצעה של רונן שעור שעליו מדובר. צריך שיאמר "למעט דירה יחיד לפי סעיף זה וזה שערכה מעל...".

א. רונן:

הדבר נידון להעשות כבר בסעיף 2. אבל אם בסעיף 3 אחרי פסקה "בענין המוזכר וכולי" יהיה סעיף 2 כתוב "שעור המס על דירה שחל עליה ניכוי יהיה 0.8%, כפי שאני מציע, מהשווי שנקבע עליה לענין מס רכוש לשנת המס, לאחר שהופחת משווי זה 300 אלף לירות.

ההצעה של 300 אלף הלירות מתכוונת לאוקטובר 1973. יש להניח שהיום זה למעלה מ-400 אלף לירות.

י. בדר:

אני רוצה שיהיה ברור, אני שמעתי משהו על 300 אלף לירות האם הכוונה היא לשומה של 1974 או כל שומה נוספת שתהיה ב-1975 או ב-1976.

היו"ר י. קרגמן:

עכשיו דני עם שומה אחת, להוציא את זה את הלוואי, אחר כך נדון אם זה מ-1974 או 1975.

רבותי, ההצעה של רונן ופיינרמן אומרת שדירת יחיד וששוויה כשומה של 1973 היה 300 אלף לירות ישלם מס רכש מעל ל-300 אלף לירות לפי שומת 1973.

פרוש הדבר שאם היום זה שווה לא 300 או 400 אלף, או אם זה שווה חלילה 500, זה מעל. זוהי ההצעה המשוחפת.

י. בדר:

פרוש הדבר שאם דירה נקנתה ב-1974 או 1975, כיוון שאין לה שומה ל-1973, אין חל עליה הדבר.

ז. שטאוב:

אני חייב הבהרה מסויימת. הכסים הוא שנת מס 1974, שפירושו של דבר שהתאריך הקובע הוא אוקטובר 1973, אבל על פי החוק זה נקרא שנת שומה 1974.

א. נוידרפר:

מכיון שאנו כחוק לא הכאנו הצעה לגבי דירות יחיד, לא התייחסנו גם למה שיקרה לדירות שתיכננה לאחר מכן. לכן אם התקבל ההצעה של הטלת מס על דירות יחיד, נצטרך לתת הסמכה לשר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע פטור יוחר גדול לגבי אלה...

י. בן מאיר:

כרשות היושב ראש, אני רוצה להכין בדיוק על מה מצביעים ומה ההצעה, ואין משמעות מחבטאת.

היו"ר י. קרגמן:

ההצעה כתובה ואומרת דברים ברורים.

י. בן מאיר:

אני הייתי מציע שתוגש ככתב. סעיף 2, לפי הצעת הממשלה, כתוב למעט דירה שניתן לגביה ניכוי לפי סעיף 7א בחוק מס רכוש. כל ההצעות אומרות שזה יימחה ובמקום זה יופיע ב'.

אני מבין שכאן לא יהיה כתוב - "למעט דירה שניתן לגבי ניכוי לפי סעיף 7א" אלא שיהיה מדובר פה על סעיף מיוחד, שיחתייחס לכל מכלול של דירת יחיד. זאת כוונה אחת, כך הכינותי אותה. השאלה היא מה מציעים לגבי דירת יחיד. אני מבין כך: א) מציעים שעד סכום מסויים יהיה פטור, מעבר לסכום מסויים, יחייב ב-0.8% לשנה. זה הכינותי.

עכשיו אני רוצה לשאול, במיוחד את מר נויזרפר ואת מר שטאוב, להבין את הדבר לגבי השומה. זה מה שעדי אמר לא כל כך ברור לי.

פורסם בעתון שהרכה כתיים ודירות שקבלו שומה ל-1972, ואחם הודעתם שאתם מכפילים את השומה של 1972 לגבי 1974. האם זה נכון?

אני רואה שיש מקדם. אם יש מקדם, 1973 - איפה היא עומדת לענין זה. ואחז דוגמא - נגיד שיש לי דירה שהוערכה ב-1972 ב-200 אלף, ב-1973 לא הוערכה בכלל, ב-1974 רואים אותה ב-400 אלף. עדי אומר ש-300 אלף זה לפי השומה של 1973. איפה היא עומדת ב-1973. אין הערכה לגבי 1973, לכן אני שואל אתכם. איך יתבטא הפרוש הזה.

זוהי השאלה שלי.

ש. לורנץ :
ההצעה שלי היא פשוטה. אנז הצענו שדירה יחיד תהיה חייבת כמס רק מעל ל-300 אלף לירות, והכוונה שלנו היתה לפי הערך של אוקטובר 1973, ידענו מה שאנו מציעים. עכשיו, איך להביא זאת בחוק? יכול להיות שזה לא יהיה טוב ויהיו כמה וכמה קושיות. האם להביא זאת בסעיף 2, האם להביא זאת בסעיף 3. איזו חשובה לתת על שאלה זאת ועל שאלות דומות. במקום שיחנו לנו זאת בעל פה, ועל זה יתנו עוד שאלות על גבי שאלות, אנו כין כה היום לא גומרים את ההצעות. היות וכוונה המעשיים היא ברורה, אנו נבקש את היועץ המשפטי, עם אנשי האוצר, יביעו את הרצון את ההסכמה של ההצעה שלנו בכחב.

אנו מציעים בעל פה דבר ברור. כך וכך בעל פה להצביע, ואחר כך להביא זאת בכחב.

י. בן מאיר :
אם הכנתי ממך נכון, אז יש פה הטעייה. כי -1.10.73 זה שומה לשנת 1974, אז אחת אומר 300 אלף זה לא הערכה של 400 אלף. וכשעתו גם הצעתם 400 אלף.

היו"ר י. קרגמן :
אני אציע הצעה ברורה. אחר כך אבקש את היועץ המשפטי לנסח אותה כדי שתכוא עוד פעם לוועדה. אבל קודם נחליט אם נטיל על היועץ המשפטי נסוח מסויים.

ההצעה אומרת: שדירה יחיד יוטל עליה מס, אם שווייה של הדירה באוקטובר 1973 300 אלף לירות. כל מה שמעל ל-300 אלף לירות לפי 1973, יוטל עליה מס.

פירוש הדבר שאם דירה שלך היא עכשיו שווה 600 אלף לירות, אז תשלם מ-300 אלף לירות ומעלה, לפי ההערכה של 300.

י. שטאוב :
רבותי, כל חוק מס לממון רכש מכוסס ההצעה שלנו מכוססת, לגבי כל הנכסים לפי שוויים ב-1974. שנה מס 1974. כסוגריים - אני מבהיר ש-1974 פירוש הדבר החאריך הקובע 1.10.73. אבל העקרון הוא שזה לפי שוויים בשנת 1974.

החוק מכוסס על השווי בשנת 1974. ישנם נכסים שלא שמו אותם ב-1974 והם נשארו ללא שינוי מ-1972. בא סעיף 3 ואומר שאם הנכסים האלה נישומו ב-1972 או לפניכן, לוקחים את הסכום הזה ומכפילים אותו במקדם 2, ומביאים אותו לשווי של 1974. על זה אני מבין ששהצעה היא שמנכים 300 אלף לירות, ורק על העודף מנקשים 0.8%.

עכשיו הבהרה נוספת. אפשר לומר ששורים בשנת 1974 או לאחר מכן ניכוי של 300 אלף לירות, ואפשר לומר - רק מ-1974 ולחת סעיף נפרד הסמכה לשר שבשנים הבאות הסכום ישחנה באישור ועדת הכספים לפי מה שהוא יציע בשנה הבאה.

לשנות המס 1974, 1975, 1976, השווי ינוכה 300 אלף לירות. כוא נאמר כך.

אני הכי נוחי שיש כאן הצעה עקרונית. מציע חבר הכנסת רונן להוציא, למעט... פירוש הדבר, הצעת הממשלה היא שאף דירה אחת לא תעלה למס רכש. בא מר רונן ואומר - כן דרוח לפי סוגים. אני מציע, למה להכנס פה לפרטים. ראשית כל נחליט אם רוצים למעט או לא רוצים למעט.

היו"ר י. קרגמן: רבותי, אני מעמיד להצבעה הצעה אחת למעט או לא למעט. אחר כך ידברו על סכומים, קודם כל למעט או לא. זוהי ההצעה. על זה נצביע.

מי להצעה כפי שהוצעה על ידי לורנץ, רונן, פיינרמן, שובל? מי להצעה הזאת, אבקש להצביע. מי בעד?

בעד - 13. מי נגד?

נגד - 9.

מי בעד ההצעה הראשונה, למעט. אבקש להצביע. מי בעד למעט. מי בעד הטלת מס.

בעד - 15. מי נגד?

נגד - 12. הרוב בעד.

עכשיו אנו עוברים להצעה המטריאלית. אני מפסיק עכשיו את הישיבה ואני אבקש להגיש את ההצעות ככתב. הישיבה נעולה.